

Tıp Dergileri, "Arşiv"imiz Hakkında Okurlarımızla Söyleşi

TÜBİTAK Tıp Araştırma Grubu'nun Eylül ayı sonunda Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde düzenlediği "Tıp Alanında Bilimsel Yayınlar" sempozyumu beklenebileceğin üstünde ilgi çekti. Aralarında Ankara'dan da seçkin bilim adamlarımızın bulunduğu, konuya gönül vermiş 400'e yakın bilim adamı ve dinleyici önünde, tıbbi bilimsel yayın ve dergi konuları tartışıldı. Ünlü Science Citation Index'in kurucusu ve Institute for Scientific Information'un başkanı E. Garfield'in ufuk genişletici konuşmaları ve, başta Prof. Kazım Türker olmak üzere, değerli katılımcılar bilimin evrensel boyut taşıdığını, dünya piyasasına açılmayan çalışmaların gerçek değerinin havada kalacağını, yayınlarda sayıdan çok kaliteye önem verilmesi gerektiğini vurguladılar. Ülkemizde son üç yılda aşama içinde bulunan bilimsel yayınlardan (1) klinik tıp alanında üst düzey yayınlarımızın ortalama etkisinin ("impact" inin) son yıllarda hafifçe düştüğü, böylece Orta Doğu'da bile bu açıdan Suudi Arabistan tarafından geçildiğimiz açıklandı.

Yayın kurulları ile okuyucuları ilgilendiren bir bilgi de Prof. Şinasi Özsoylu'nun konuşmasından kaynaklandı: Türkiye'de tıp alanında faaliyette bulunan dergilerin sayısı en az 116 idi!. Bir alt dalda yayın yapan 28 derginin dahil olduğu bu mecmuaların büyük bir bölümünün 1991 yılındaki sayılarının daha çıkmadığı, birçok çalışmanın ancak iki yıl sonra yayımlandığı, türkçe tıp dergilerinin genelde "okunmadığı" keyfiyeti gözler önüne serildi.

Fakülteler, hastaneler, ilaç şirketleri ve hazırlıksız biçimde role soyunan ihtisas derneklerinin zorlamalarıyla çıkan bu tıp dergilerinin çoğunun isabetli bir yolda olmadığı açıkça belli. Ancak, bu çarpık durumun düzeltilmesi zorlamayla olamaz. Bu arada, iki yıl önceki değerlendirmemizden (2) sonra, sırası ge-

len yeni incelememizde, TKD Arşivi'nin nereye doğru gittiğini ele almak iyi bir zamanlama sayılabilir. Bir derginin okuyucusuna karşı en önde gelen sade görevi, Garfield'e göre, zamanında çıkmasıdır. Bu bakımdan, eski sayıları gibi, son iki yıldaki on sayısının da istisnasız şekilde kapağında yazılı ayda, genellikle hatta o ayın ilk haftasında postaya verilmesinden küçük bir gurur duyuyoruz. Makaleleri yayınlama süremiz de yine çok kısa olmaya devam etti: 2 ila 6 ay arasında oynayan bu sürenin ortalaması son iki cildimizde 4 ay 11 günden ibaretti (Şekil 1).

Bilimsel yayıncılığın "sine qua non" koşulu uzman incelenmesi süzgecinden geçmesidir. Bu şartı dört yıldır yerine getiriyor ve geliştirmeye çalışıyoruz. Sözü edilen görevi asıl üstlenen yayın kurulumuz 5 üyeden 9 seçkin uzman kadrosuna genişletildi. Ayrıca, kardiyoloji içinden ve dışından, az sayıda da olsa, eksperlerden* yararlanıldı. Çalışmaların durumu, en az bir hakemin yazılı görüşünün alınmasından sonra, makaleyi genelde okuyan editörce karara bağlandı. Tereddütte kalınan hallerde iki hakemin görüşü alındı. Böylece, yayınları seçmede isabet payımızın yüksek olduğu öne sürülebilir.

Dergimize iletilen yazı sayısı son iki yılda bir önceki döneme göre % 77 arttı. 1 Temmuz 1989 ile 21 Temmuz 1991 arasında TKD Arşivi'ne ulaşan toplam 240 manuskript'ten 148'i 18ci ve 19cu cilt-

* Prof. Gülten Aktuğlu, Prof. Birsen Y. Ülkü, Prof. Sadi Gündoğdu, Prof. Birsen Ülkü, Prof. Günşel Ş. Avcı, Prof. Siber Göksel, Prof. Cemal Lülecı, Prof. Teoman Onat, Prof. Tayyar Sanoğlu'ya şükranlarımız alenen arz olunur.

Tablo 1. Arşiv'e gelip 1990-91'de yayınlanan yazıların merkezlerimize dağılımı

	Yayına			Yayına	
	Giren	Girmeyen		Giren	Girmeyen
Yurtdışı	3				
Kardiyol. Enstit.	38	23	Fırat Ü.	7	1
Koşuyolu KAH	22	5	İstanbul Tıp F.	5	2
Hacettepe Ü.	17	13	Gazi Ü. Tıp	4	3
T.Yüksek İhtis. H.	13	2	Karadeniz T. Ü.	3	1
Cerrahpaşa & TKD	12	1	9 Eylül Ü.	2	3
Haydarpaşa	7	12	Gülhane ATA	2	4
Ege Ü. Tıp F.	7	5	Trakya Ü.	2	2
			Çukurova Ü. Tıp	2	1
			Diğer on merkez	2	14
			Toplam	148	92

lerde yayına girdi. Öncelik eden dönemdeki % 23'lük red oranına kıyasla, bu oran son iki yılda % 38'e yükseldi. Buna rağmen yayıma daha önce soktuğumuz yılda 50 makale yerine, dönemin ilk yılında 63, son ciltte de 85 yazı neşredildi. Şu halde niceliğin yanında niteliği de giderek yükselttiğimize inanıyoruz.

Arşiv'e ulaşan manuskript'lerin yarısından az fazlası İstanbul'dan, dörtte biri Ankara'dan, % 8'i İzmir'den, % 12'si de çeşitli şehirlerimizden kaynaklanıyordu. Bu yazıların *tıp merkezlerimize dağılımının* dökümü Tablo 1'de sunulmaktadır. Görüldüğü gibi, İ.Ü. Kardiyoloji Enstitüsü yine en önde gelen kaynak kurum olmayı sürdürüyorsa da, aldığı pay % 35'ten % 25'e inmiştir. Buna karşılık Koşuyolu K.A. Hastanesi ile Hacettepe Ü. Tıp Fakültesi hisselerini sırasıyla % 15 ve % 12'ye çıkarmak suretiyle, ikinci ve üçüncü sıraya yükselmişlerdir. Yazarlarına şükran borçluyuz.

Yayıma giren yazıların gereğinden uzun olmamasına dikkat edildi. Summary'ler hariç, *makale başına ortalama uzunluğun* 4.8 sayfa tutması, iyi bir denge bulmamızın göstergesi sayılabilir. Ortalama hacmin eskisine kıyasla az miktarda uzaması, olgu bildirimleri payının azalmasına bağlanabilir. Periyodik yayın haline girdiğimiz ilk yıl 16 forma (= 256 sayfa) çıkmamıza karşılık, üç sene sonra 1991'de 30 forma *yayın hacmine* ulaşmamız dikkat çekicidir.

Son iki yılda yayımlanan 148 makalenin 108'i (% 73) araştırma türünde, 25'i olgu bildirisi, 12'si derleme, ikisi kısa bildiri, biri de editöre mektup nevindendi. Bir önceki döneme kıyasla derleme ve olgu bildirimleri bir miktar azalırken, bunlardan açılan

yeri araştırma yazısı alıyordu. Yayın kurumumuz kardiyologlarımızı deneyimli oldukları sahalarda hem geniş literatür bilgilerini, hem de kendi gözlemlerini içeren "derleme"ler yazmaya davet ediyor. Aktüel konularda okuyucularımızın eğitici gözden geçirilene gereksinim hissettiğine inanıyoruz. Ayrıca, dergimizde çıkan makaleleri eleştiren, ya da bunlara katkıda bulunan gözlem ve düşüncelerini ve de isteklerini "editöre mektup" sütununda yayınlamak üzere bize iletmelerini içtenlikle teşvik ederiz.

Kardiyolojinin çeşitli alanları son iki yılda yayınladığımız makaleler arasında şu yüzdeleri işgal etti: Kardiyak cerrahi 17, pediyatrik kardiyoloji 8, invazif yöntemler 13, ekokardiyografi 12, aritmi, pacing ve sinyal-ortalama EKG 10, ilaç etkileri 6, epidemiyoloji 5, nükleer kardiyoloji 4, diğer alanlar 25.

Yabancı okuyucular ve uluslararası yayın indeksleme kurumları için kolaylık yaratması amacıyla, İngilizce özetler iki yıldır toplu halde dergi başına alındı. Bu arada geçen yıl *Excerpta Medica veritabanına* girmeyi başardık. Ama Index Medicus, Current Contents ya da Science Citation Index'e girebilme seviyesinden (henüz) uzak görünüyoruz, çünkü hala yurtiçine dönüktük.

İşte Arşiv'imize ilişkin bir muhasebe.. Hoşçakalın sevgili okurlarımız, değerli yazarlarımız.

Prof. Dr. Altan ONAT

1. Onat A: Uluslararası tıp yayımlarımız 1990'da üçüncü hamle yılında. Türk Kardiyol Dern Arş 19:370, 1991
2. Onat A: İlk yüz makalede durum. Türk Kardiyol Dern Arş 18:8, 1990